

Соловійова Альона Сергіївна

студентка;

Науковий керівник: Бикова Адель Леонідівна

кандидат економічних наук, доцент,

завідувачка кафедри економіки та економічної безпеки,

Університет митної справи та фінансів

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-439-2-18>

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ МІГРАЦІЇ НА РИНОК ПРАЦІ УКРАЇНИ

Міграція в Україні є багатогранним явищем, яке має глибокі корені в історії та продовжує еволюціонувати.

Проблема старіння населення та зниження народжуваності є актуальною як для України так і для країн Європи, яка протягом останніх років доволі активно залучала заробітчан з України. Особливо привабливою міграція була для молоді, що сприяло поглибленню демографічних викликів. Так, у довоєнний період кількість мігрантів з України до країн Європейського Союзу склала близько 10700 осіб станом на 2013 рік, причому найбільший потік прямував до Іспанії та Італії [1]. Спостерігалася активна трудова міграція до країн Європейського Союзу: Польщі, Чехії, Італії, Іспанії та інших країн. Політичні події, такі як Помаранчева революція 2004 року та Євромайдан 2013–2014 років, посилили міграційні процеси. Соціальна та політична нестабільність призвела до еміграційних настроїв серед населення. Однією із причин такої активності, як показують дослідження вітчизняних економістів, демографів були: низький рівень оплати праці та гірші умови життя порівняно з країнами Центральної та Східної Європи, такими як Польща, Чехія та Угорщина, де середній заробіток майже вдвічі вищий, а саме у Польщі середня заробітня плата станом на 2014 рік становила 4,000 PLN на місяць (приблизно 1,000 EUR), Чехія – 24,806 CZK на місяць (приблизно 1,000 EUR), Угорщина – 518,800 HUF на місяць (приблизно 1,317 EUR) [2–4]. Доволі значними темпами відзначалася і внутрішня міграція, яка

спричиняла рух населення до великих міст з сільських районів, у пошуках кращих умов життя, освіти та роботи. Як наслідок, міграція всередині країни сприяла зростанню міст і змінам у демографічній структурі.

Починаючи з 2014 року, економічна ситуація в Україні погіршилася через військовий конфлікт на сході країни. Так, за 2014 рік кількість людей, яка була вимушена залишити свої домівки становила 280 000 осіб, що призвело до масової внутрішньої міграції [5]. За даними ООН, станом на 24.12.2014 налічується понад 810648 внутрішньо переміщених осіб (ВПО) [6]. Цей процес супроводжується серйозними соціальними та економічними викликами, оскільки переселенці часто стикаються з труднощами в пошуку роботи та житла, а також з проблемами адаптації в нове середовище.

Дослідження показують, що у 2017 році спостерігалось збільшення мігрантів з України, що виникло через початок дії безвізового режиму, завдяки якому громадяни змогли вільно перетинати державні кордони країн Європейського Союзу без необхідності звертатися до посольства для отримання візи. Цей крок мав як позитивні так і негативні сторони. Серед переваг послаблення контролю, зростання поваги та лояльності до українців з боку прикордонників сусідніх країн. Проте безвіз також став стимулом для молоді шукати можливості роботи та збільшення доходів за кордоном. Виїзд заробітчани за кордон відкрив нові виклики до дефіциту кваліфікованих кадрів в окремих секторах української економіки, таких як ІТ, медицина та освіта. Найактивнішими напрямками трудової міграції у цей період для українців стали: Польща, Чехія, Німеччина та інші країни ЄС, де рівень оплати праці був значно вищими. До прикладу, станом на 2017 рік середня оплата праці на місяць в Польщі була 1135 EUR, в Литві – 1015 EUR, в Німеччині – 3771 EUR, в Італії – 2534 EUR, в Австрії – 3632 EUR [7].

Пандемія COVID-19 внесла свої корективи в міграційні процеси. З одного боку, обмеження на пересування ускладнили виїзд українців за кордон. З іншого боку, пандемія стимулювала розвиток віддаленої роботи, що дозволило багатьом українцям працювати на іноземні компанії, не виїжджаючи з країни.

У 2022 році відбувся сплеск міграції в Україні спровокований повномасштабним вторгненням Росії в Україну. Станом на 1 травня 2022 року межі України покинуло 5,563 млн. осіб, переважно це жінки, діти та люди старшого віку, при цьому значна частина з них це працездатні особи. Також приблизно 7,7 млн. українців стали ВПО. Така ситуація спричинила відтік кадрів у різних секторах економіки. По-перше, постраждали такі галузі, як інформаційні технології (ІТ), за період з лютого 2022 року кількість працівників у секторі ІТ зменшилася на 21%, з 285,000 до 228,000 осіб [8]. Кваліфіковані спеціалісти почали працювати у закордонних компаніях, через вищу заробітну плату та кращі умови праці, переважно це віддалена робота. До того ж близько 30% компаній змушені були заморожувати планові збільшення зарплат, а 40% зазнали зменшення попиту на нових спеціалістів [8].

По-друге, відтік медичних працівників позначився на системі охорони здоров'я, викликавши брак кваліфікованої робочої сили. Також сільське господарство та виробництво зазнали труднощів. Велика частина виробничої інфраструктури була зруйнована, що призвело до значного зменшення виробничих можливостей. За 2022 рік виробництво в Україні зменшилося близько 30%, а загальні збитки виробничого сектору оцінюються в понад \$150 млрд. Внаслідок воєнних дій сільськогосподарські роботи опинилися під загрозою через втрату земель та пошкодження інфраструктури. Понад одна четверть сільськогосподарських господарств зменшили або припинили виробництво. Загальні збитки сільськогосподарського сектору оцінюються в \$28.3 млрд [9; 10].

Як висновок, вважаємо, що подолання причин міграції необхідно створити умови для швидкого повернення українців, включаючи освітян через відновлення робочих місць та формування державного і регіональних банків вакансій для безробітних та внутрішньо переміщених осіб, забезпечуючи їх доступним житлом. Важливими кроками також є налагодження партнерства з приватним сектором для перепідготовки кадрів, відновлення освітніх закладів і покращення умов для малого та середнього бізнесу, що стимулюватиме самозайнятність. Додатково слід підвищити матеріально-технічне забезпечення клінічних баз для навчання

студентів медичних спеціальностей, зокрема реабілітологів та фізіотерапевтів [11].

Список використаної літератури:

1. Академічний огляд. Вплив глобалізації на розвиток національної економіки. 2022. URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2022/1/11.pdf> (дата звернення: 10.11.2024).
2. Центральне статистичне управління Польщі. Офіційні дані щодо мінімальної заробітної плати в Польщі у 2014 році. 2014. URL: <https://stat.gov.pl>. (дата звернення: 10.11.2024).
3. Центральне статистичне управління Чехії. Офіційні дані щодо середньої заробітної платні в Чехії у 2014 році. 2014. URL: <https://www.czso.cz> (дата звернення: 10.11.2024).
4. Центральне статистичне управління Угорщини. Офіційні дані щодо середньої заробітної платні в Угорщині у 2014 році. 2014. URL: <https://www.ksh.hu> (дата звернення: 10.11.2024).
5. BBC Українська служба. Міграційна криза в Європі. 2015. URL: <http://surl.li/rbqcou> (дата звернення: 11.11.2024)
6. Slideshare. Вплив війни на внутрішньо переміщених осіб в Україні. 2014. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/2014-78234456/78234456#29> (дата звернення 11.11.2024)
7. ResearchGate. Середня заробітна плата у деяких європейських країнах у 2017 році (в євро). URL: https://www.researchgate.net/figure/Average-salary-in-some-European-countries-for-2017-in-euro-Source-Eurostat-2016_fig1_338648132 (дата звернення: 11.11.2024)
8. AIN.UA. Вплив війни на IT-індустрію України. 2022. URL: <https://en.ain.ua/2022/09/06/the-wars-impact-on-ukraines-it-industry/> (дата звернення: 30.10.2024).
9. European Commission's Knowledge for Policy. Вплив війни на сільське господарство та сільські громади України. 2022. URL: https://knowledge4policy.ec.europa.eu/publication/ukraine-impact-war-agriculture-rural-livelihoods-ukraine_en (дата звернення: 30.10.2024).
10. European Parliament. Вплив війни на сільське господарство України. 2024. URL: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/747858/IPOL_BRI%282024%29747858_EN.pdf (дата звернення: 30.10.2024).
11. Маркевич О. Аналітична записка: фінансовий аналіз. Центр Разумкова. 2022. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2022/07/31/2022-ANALIT-ZAPIS-MARKEVICH-FIN.pdf> (дата звернення: 12.11.2024).